

συνετελέσταν καὶ ἄλλα αἵτια, ἀλλ' ἀναντιρρόητως ἡ μείζων εὐθύνη καὶ ὁ καταλογισμὸς πίπτει ἐφ' ἡμᾶς· ὁρθότατον τὸ συνήθως λεγόμενον ὅτι τὰ πρῶτα πα, ὅπως καὶ αἱ κοινωνίαι, εἶναι δημιουργὰ τῆς τύχης αὐτῶν.

Τὴν δυσάρεστον ταύτην τῶν καθ' ἡμᾶς κατάστασιν δυστυχῶς ἐπαυξάνει καὶ σφραγίζει καὶ ἡ ἀπὸ τινος ἐκ πολιτικῶν περιστάσεων ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ἐνσκήψασα ἀνωμαλία καὶ καχεξία· ὑπὸ τὸ πρῶμα φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης ἐξεπληρώθησαν δυστυχῶς σκοποὶ ἰδιοτελεῖς· βαθεῖαι, δυσίατοι ἐντεῦθεν ἡνεώγησαν ἡμῖν πληγαί, ἀβεβαιότης ὑπάρξεως καὶ εἴ τι ἕτερον· οὗτοι οἱ καρποὶ τοῦς ὁποίους ἐθέρισαν καὶ θερίζουσιν οἱ ἐν ταῖς μοιραῖαις ἐκείναις ἐπαυχίαις διατελοῦντες.

Τοιαῦται ἐν σκιαγραφίᾳ, Παναγιώτατε Δέσποτα, αἱ δεινὰ καὶ δυσχεῖμεροι περιστάσεις, ἐν αἷς, κρίμπουσιν οἷς οἶδε Κύριος, διατελεῖ ἡ ἐπὶ γῆς στρατευομένη αὐτοῦ Ἐκκλησία. Ἐν τοιούτοις χειροῖς ἐκλήθης ὑπὸ τῆς θείας προνοίας, ὅπως ἐξαγάγῃς αὐτὴν ἐκ τῶν δυσχερειῶν τούτων καὶ ἀναγάγῃς εἰς τὴν μέλει καὶ γάλα βρῖσσαν γῆν. Ἰδοὺ ἡ πεποιθήσις πάντων ἡμῶν, ἰδοὺ ὁ πόθος τοῦ τε κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Εἶναι ἀληθές, Παναγιώτατε, ὅτι πρὸς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον ἔξεις συναντιλήπτορας καὶ συνεργοὺς τὸν τε κλῆρον καὶ τὸν λαόν· τοῦτο εἶναι καθήκον αὐτῶν ἱερὸν καὶ ἀπαράιτητον. Τὰ μεγάλα ἔργα κατορθοῦνται διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν δυνάμεων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἐνότητος, κατορθοῦνται διὰ τῆς ἰσχύος, τοῦ πλούτου καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῶν βουλήσεων· ἀλλ' ἀληθέστερον ἀπ' ἑτέρου, ὅτι καὶ ὅλων τούτων τῶν προσπαθειῶν καὶ ἐνεργειῶν τὸ κέντρον ἡ σὴ τυγχάνει κορυφή, πρὸς τὸ ὁποῖον θὰ συγκεντρῶνται αἱ ἀκτῖνες τῆς μεγάλης ταύτης περιφερείας. Σὺ ὑπάρχεις ὁ πάντων τὴν πρωτοβουλίαν ἔχων, σὺ ἡ ὠττική δύναμις τῆς μεγάλης ταύτης μηχανῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἀνάλαβε λοιπὸν μετὰ θάρρους τὴν πατριαρχικὴν ράβδον καὶ ἐπιλαβοῦ τοῦ ἐμπεπιστευμένου σοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔργου. Κατάρχου εὐθαρσῶς τῆς κινδυνώδους ποντοπορίας τῆς χριστιανικῆς ὁλκάδος· καὶ προσθιλέπων εἰς τὰ ἀγριαίνοντα καὶ παφλάζοντα κύματα τοῦ κυμαινομένου τοῦ κόσμου πελάγους, ἀτένισον ὡς εἰς πολικὸν ἀπτέρα τὸν Κύριον καὶ πρόπτησον σεαυτῷ ναυκλήρους καὶ δαηγούς τοὺς ἄλλοτε ἐν καιροῖς ἐπίσης χαλεποῦς τὸ θεότευκτον τοῦτο σκάφος εἰς λιμένα σωτηρίας καταγαγόντας. Ἀναμνήσθητι τῶν Γρηγορίων καὶ Χρυσοστόμων, τῶν Φωτίων καὶ Κη-

ρουλαρίων, καὶ τῶν ἄλλων κλεινῶν τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης πατριαρχῶν καὶ μιμούμενος τῶν μὲν τὸ στεῖρον τῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος, τῶν δὲ τὴν ἀγάπην καὶ αὐταπάρνησιν καὶ τῶν ἄλλων τὸν διορατικὸν καὶ πρακτικὸν νοῦν, ἐγκαίνισαν τὴν χρυστὴν τῆς Ἐκκλησίας περίοδον.

Ἀληθῶς ἡ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγματι πειρὰ Σου, ἡ εἰλικρίνεια μεθ' ἧς μέχρι τοῦδε εἰργάσθης ἐν τῇ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, καὶ τὸ σοβαρὸν καὶ κρίσιμον τῶν περιστάσεων ἐμβάλλουσι τὴν ψυχὴν σου εἰς φόβους καὶ δισταγμούς. Ταῦτα πάντα ἐπιβάλλουσι νὰ εἴπῃς τὸ τοῦ Μωϋσέως· Ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι (Ἐξοδ. Δ' 11). Ἀλλὰ μὴ πτοηθῇς· Ἀναμνήσθητι τοῦ πρὸς τὸν μέγαν Παῦλον ρηθέντος· Ἡ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται (Πρὸς Κοριν. Β', 12, 9). Ἀναμνήσθητι ὅτι συνεργοὺς τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεγάλου σου ὑπουργήματος ἔξεις πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν σου αἰγίδα διατελοῦντας. Ἀναμνήσθητι τέλος ὅτι πάντοτε ἔσται μετὰ σοῦ ἡ κραταιὰ ἀντίληψις τοῦ καλέσαντός σε Θεοῦ. Ἰσχυελοι πὸν καὶ ἀνδρίζου, μὴ δειλιάσῃς, μὴ δὲ φοβηθῇς, ὅτι μετὰ σοῦ Κύριος ὁ Θεός σου εἰς πάντα, οὗ ἂν πορεύῃ.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ

ΤΩΝ ΙΝΔΟΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΛΛΩΝ.

Δυσχερὲς μὲν τὸ κατὰ φύσιν εἰκονίζειν· ἀλλὰ τὸ εἰδικάζειν εἰ μὴ ἀπὸ μνήμης, ἀλλὰ γε ἐξ ἀκοῆς, κατ' ἀτελεῖς μαρτυρίας καὶ ἡχρωτηριασμένα λείψανα, τὸ ἐξανιστᾶν τύπον, κόσμον ἐξαφανισθέντα, τὸ πλάττειν εἰκόνα οὐδέποτε πρὸς τὸ πρωτότυπον παραβληθησομένην, οὐχὶ ἄρα βίφοκινδυνώτατόν ἐστι; Καὶ ὅμως ἐπαγωγὸν τὸ ἔργον. Τὸ δημόσιον κρίνει περὶ αὐτοῦ ἐκ μόνου τοῦ ἀποτελέσματος, καὶ ὅμως ὑφίσταται τὸ γόητρον· ἀνάγεται εἰς ἐκλιπόντας χρόνους, εἰς ἄγνωστον βίον, οὗ τὸ μυστηριῶδες ἀπασχολεῖ ἐπὶ μικρὸν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ. Πόσον δ' ἡ τοῦ δημοσίου ἡδονὴ ἥττων ἐστὶ τῆς τέρψεως τοῦ καλλιτέχνου ἐπαικοδομοῦντος μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐν πρόσωπον, μίαν ὅλην ἐποχὴν! Ἀλλ' ἡ τέρψις αὕτη οὐχὶ ἁμοίρος εἶναι κινδύνων· καὶ πρῶτος τούτων τὸ ἄγαν εἰδικευτικόν, ὅπερ ἐφίσταται εἰς ἐν κιονόκρανον, ἀπὸ ἐνὸς χειλώματος σχηματίζει ὄρος καὶ ἀπὸ ἀσήμεου τινὸς γεγονότος ὀγκωδελτάτην ἀπαρτίζει βίβλον· εἴτα ἡ ἀντίθετος ὑπερβολή, τὸ ἄγαν γενικευτικόν, ἡ φαντασία οἰκοδομοῦσα ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ εἰς προμεμελετημένον σχέδιον φέρουσα ὑλικὸν ἀνίσου ἀξίας. Εἰς

τὰς εὐρείας ταύτας μηχανὰς δυσπιστεῖ μὲν ὁ εὐρυμαθής, ἀλλ' ἀρέσκεται ὁ φιλόσοφος κριτικός. Ἀφετηρία μὲν ἡ ἀνάλυσις, ἀλλὰ σκοπὸς ἡ σύνθεσις καὶ ἀνάγκη ἐπανελθεῖν εἰς αὐτήν. Τὸ οἰκοδόμημα εἶναι πρόωρον, ἀτελὲς ἢ ὑπερβολικόν; Ἐπιφυλάττεσαι ὅπως ἐν δέοντι ἐπισκευάσῃς αὐτό. Αἱ ἐπιστῆμαι οὐδέποτε εἰσι τέλειαι.

Αἱ σκέψεις αὗται ἐπῆρχοντο ἡμῖν ἀναγινώσκουσι τὸ πόνημα τοῦ κ. Πικτέ περὶ Καταγωγῆς τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν λαῶν. Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ τὰ χάσματα, τὰ ἀμαρτήματα, ἅπερ δὲν ἐξήλειψε πάντα ἡ δευτέρα ἐκδοσις τοῦ συγγράμματος, ἡ μετὰ θάνατον τοῦ συγγραφέως. Βίλικρινεῖς προλήψεις, Γραφικαί τε καὶ μεταφυσικαί, λίαν συνεχῶς τὴν συγγραφέα ἀπεπλάνησαν ἀπὸ μεθόδου, ἥτις ἀρίστη καθ' ἑαυτήν ἐστίν. Ἀλλ' οὐχ ἥττον εὐγενὲς ἐστὶ καὶ εὐσυνεϊδῆτον τὸ ἐπιχείρημα. Ὁ Πικτέ ἀπεπειράθη, καὶ πολλαχοῦ ἐπέτυχεν, ἀναγράφαι τὴν προϊστορικὴν εἰκόνα τῶν προγόνων ἡμῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, τῶν κατακτητῶν ἐκείνων, οἵτινες ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰνδοί, Πέρσαι, Ἑλληνας, Λατῖνοι, Γαλάται, Γερμανοὶ καὶ Σλαῦοι ἀλληλοδιαδόχως τῆς ἀνθρωπότητος ἡγήσαντο, τῶν λαῶν, οἷς ἔλαχεν ἡ ὀριστικὴ διεύθυνσις τοῦ γηγένου σύμπαντος.

Τοιαύτη ἀπόπειρα πρὸ ἐνὸς αἰῶνος θὰ ἐλογίζετο δικαίως χίμαιρα. Ἡ ἱστορία, ὅσον καὶν εἰσδύσωμεν εἰς τὰ ἀπώτατα αὐτῆς, παρίστησιν ἡμῖν πάντας τούτους τοὺς λαοὺς ἀλλοφύλους καὶ πολεμίους, καὶ τοιοῦτοί εἰσιν ἔτι καὶ νῦν πανταχοῦ ὅπου ἡ γειτνίασις καὶ τὸ συμφέρον δὲν συνέδεσαν αὐτοὺς διὰ σχέσεων μᾶλλον ἢ ἥττον στενῶν, μᾶλλον ἢ ἥττον παροδικῶν. Ἡκιστα ἐνδιαφέρει ἐὰν προσεκτικὴ τις ἀντιπαράθεσις ἀνεκάλυψε προαῖτους ἀναλογίας ἐν τῇ κοινωνικῇ καὶ ἠθικῇ αὐτῶν ἀναπτύξει. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, λέγουσιν, ὁμοία πανταχοῦ ἑαυτῇ ἐστίν· αἱ αὐταὶ περιστάσεις τοὺς αὐτοὺς πανταχοῦ παράγουσιν ὅρους ζωῆς καὶ διανοίας. Ἡ ἀνθρωπολογία ἄλλως τε παρατηρεῖ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἅπειρα κράματα ἀπειροπληθῶν φύλων, ἥκιστα συμβιβάζόμενα μετὰ τῆς ὑποθέσεως περὶ μιᾶς ἀρχικῆς ἐνότητος. Οὐδὲν τέλος περὶ Ἰνδῶν γινώσκεται πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὐδὲν περὶ Περσῶν πρὸ τοῦ Κυαξάρου, οὐδὲν περὶ Ἑλλήνων πρὸ τοῦ Δαναοῦ. Τίς λοιπὸν ὁδηγὸς δύναται νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς διὰ τῶν μυθικῶν χρόνων εἰς χώρας, ἐν αἷς οὔτε ἐν μνημεῖον διασώζεται, οὔτε μία ἐπιγραφή, οὔτε μία καὶν ἀνάμνησις;

Ἀλλ' ὁ ὁδηγὸς οὗτος ὑφίσταται. Ἡ γλωσσολογία

ἐπιλύει ἢ ἀποκρούει τὰς ἐνστάσεις ταύτας. Δὲν ἐπεμβαίνει, σημειωτέον, εἰς τὰ τῆς ἀνθρωπολογίας οὐδαμῶς σκέπτεται νὰ ἐξαλείψῃ τὰς διαφορὰς, τοὺς ἰδιαιτέρους χαρακτῆρας τῶν λαῶν· οὐδ' ἄξιόν ὅτι ἐν μιᾷ οἰαδῇ ποτε ἐπαχῇ οἱ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Ἀσίας, τῆς Ἰταλίας ἢ τῆς Γερμανίας κοινὸν ἔτχον πατέρα καὶ τὸ αὐτὸ λίκνον. Καταδεικνύει μόνον ὅτι ὀφείλουσιν εἰς ὀρισμένην τινὰ ὁμάδα, καίπερ ἄγνωστον καὶ παρὰ τὸν φυσικὸν ῥοῦν τῶν πραγμάτων, τὰς γλώσσας, τοὺς θεσμοὺς, τὸ σπέρμα τοῦ μέλλοντος αὐτῶν.

Ἐπτά αἰκογένειαι γλωσσῶν, ἐρρίμμεναι εἰς τὸν αὐτὸν γραμματικὸν τύπον, ἐσχηματισμέναι ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων καὶ διὰ τῶν αὐτῶν τρόπων δὲν φαίνεται ὅτι ἐγεννήθησαν ἐκάστη καθ' ἑαυτὴν ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰνδοῦ, τῆς Κασπίας, τοῦ Πηνειοῦ, τοῦ Τιβέρεως, τοῦ Σηκουάνα, τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Βορυσθένου. Ὅσῳ τις εἰς τὸ παρελθὸν αὐτῶν ἀνάγεται, τοσούτῳ πρὸς ἀλλήλας προσεγγίζουσι καὶ ἀποκαλύπτουσι τὴν ἐνιαίαν πηγὴν ἐξ ἧς ἦντλησαν. Εἰσὶν οἱ χρόνοι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πηγῆς. Ὅσον θετικῶς ἡ πλήρης σύμπτωσις τῶν ῥωμανικῶν διαλέκτων συνεπάγεται μίαν μητέρα γλῶσσαν, τοσαῦτον καὶ ἡ ἀρχικὴ συγγένεια τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἀποκαλύπτει μίαν τὴν γενέτειραν. Ἀλλὰ μία γλῶσσα δὲν προδίδει ἄνευ λαρύγγων τονιζόντων αὐτήν, ἄνευ ἐγκεφάλων κρατούντων αὐτήν, ἄνευ κοινωνίας λαλούσης αὐτήν· πᾶσα δὲ ἀνθρώπων συστάς, μικρὰ ἢ μεγάλη, συνυποτίθητι χώραν μᾶλλον ἢ ἥττον εὐρέαν, ἐν ᾗ τὰ μέλη αὐτῆς συνηντήθησαν, συνεβίωσαν τοῦλάχιστον ἕως οὗ ἀπαρτίσωσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἢ ἐκμάθωσιν αὐτήν. Δικαιοῦται ἄρα ὁ Ἀδόλφος Πικτέ, ὡς καὶ πάντες οἱ γλωσσολόγοι, νὰ ἐπιθεβαιῶσι τὴν ὑπαρξίν ἐνὸς ἀρχεγόνου Ἰνδοευρωπαϊκοῦ λαοῦ, τὴν κατάστασιν αὐτοῦ ἐν τινὶ σημείῳ τῆς σφαίρας καὶ νὰ ἐπιζητῇ ἐν τῷ λεξιλογίῳ αὐτοῦ τὰ ἴχνη τῶν ἰδεῶν, τοῦ βίου καὶ τῶν ἡθῶν αὐτοῦ.

Νεκρὰ μὲν ἐστὶν ἡ λατινικὴ, ἀπώλετο δ' ὅλως ἡ Ἰνδοευρωπαϊκὴ· καὶ ὅμως ἀμφοτέραι ἐπιζῶσιν ἐν ταῖς ἐξ αὐτῶν παραγομέναις γλώσσαις. Φαντάσθητε πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ λατινικὴ δὲν ὑπῆρξε γραπτὴ, ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Λουκρητίου καὶ τοῦ Κικέρωνος οὐδὲν ἀφῆκε φιλολογικὸν προϊόν· δὲν θὰ ἦτο ἀδύνατον καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ν' ἀνευρεθῇ ἐν μέρει ἐν τῇ ἰταλικῇ, τῇ ἰσπανικῇ καὶ τῇ γαλλικῇ. Ἐν τῇ αὐτῇ μέτρῳ ἡ ἀρχαιότερα κατάστασις τῆς σανσκρίτης, τῆς ζενδικῆς, τῆς ἐλληνικῆς, τῆς λατινικῆς, τῆς γαλατικῆς, τῆς γερμανικῆς καὶ τῆς σλαβικῆς

καθίστησι δυνατὴν τὴν ἀνίδρυσιν τῶν τύπων καὶ τοῦ περιεχομένου γλώσσης, ἐξ ἧς ἀπορρέουσιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐξ ἧς ἐσχηματίσθησαν. Δέον μόνον νὰ περισυλλεγῶσιν αἱ κοιναὶ εἰς πάσας ταύτας τὰς γλώσσας ἢ εἰς τὰς πλείστας αὐτῶν λέξεις, νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὑπὸ τὰς μεταμφορὰς αἱ ἐπέβαλον αὐταῖς αἱ διάφοροι προφοραὶ, αἱ συνάφειαι μετ' ἄλλων γλωσσικῶν ἰδιωμάτων καὶ οἱ παραμορφώσαντες αὐτὰ ἀκρωτηριασμοί· τοῦτο δὲ μηδέποτε λησμονουμένου ὅτι «ἡ πιθανότης πραγματικῆς σχέσεως μεταξὺ τῶν παρομοίων λέξεων αἵτινες ἐκφράζουσι τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον ἐξήρτηται οὐσιωδῶς ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς συγγενείας τῶν γλωσσῶν» καὶ τῆς αὐστηρᾶς αὐτῶν συμφωνίας πρὸς τοὺς ἰδιαζόντας ἐκάστη γλῶσση φωνητικούς νόμους. Δὲν πρόκειται νὰ ἐπεκταθῶμεν περὶ τῶν μεθόδων τῆς γλωσσολογικῆς παλαιοντολογίας ἀρκεῖ νὰ καταδείξωμεν τὴν νομιμότητα καὶ τὴν σημασίαν αὐτῆς.

Ἦδη ποῦ γῆς κατηρτίσθη ὁ Ἰνδοευρωπαϊκὸς μηχανισμὸς καὶ τὸ λεξιλόγιον; Ποῦ ἐβίωσεν ἡ συστάς ἀνθρώπων, ἥτις ἀνήγαγε ταῦτα εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν τελειότητος πολὺ πρὶν ἢ μεταφυτεύσῃ ταῦτα τῇδε χἀκεῖσε ἀπὸ τῶν Ὑμαλαίων μέχρι τῶν Βραχυδῶν Ὀρέων καὶ τῆς Κορδιλλιέρας τῶν Ἀνδεων; Φαίνεται ὅτι δύναται τις ν' ἀνενεχθῇ ὡς πρὸς τοῦτο εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν παράδοσιν, αἵτινες δεικνύουσιν ἡμῖν τοὺς Γαλάτας, τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Σλαῦους προχωροῦντας πρὸς δυσμὰς, τοὺς Πέρσας κατερχομένους πρὸς τὴν πρώτην Ἀσίαν, τοὺς Ἰνδοὺς διασπειρομένους ἀπὸ τοῦ ἄνω Ἰνδοῦ εἰς τὸν Γάγγην, ἀπὸ Βεγγάλης εἰς τὴν ἄκρην Δεκάν. Ἐν πάσῃ ἄλλῃ διευθύνει· ἀπαντῶσι μόνον δίνει, ἐπιθετικά· ἀμπώτιδες. Ἀρκεῖ ἄρα νὰ χαραχθῇ εὐρεῖά τις ἐλλειπτική καὶ ν' ἀναχθῶσιν συμπέπτουσαι γραμμαὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς ἐστίαν· τὸ σημεῖον τοῦ διχασμοῦ ἤθελε σημειώσῃ τὴν κοιτίδα τοῦ Ἰνδοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλ' ἡ πιθανὴ αὕτη λύσις καταπολεμεῖται ὑπὸ τινων ἀσταθμῆτων, ἀξιούντων ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην τιμὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἄχρι τοῦδε εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ' ὑπέικουσι, φρονοῦμεν, εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ παραδόξου, εἰ μὴ εἰς τὴν ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν καὶ εἰς ἀτομικὰς προτιμήσεις. Ὅπως κἄν ἔχῃ, ἡ γλωσσολογικὴ ἐπιστήμη φαίνεται διδοῦσα τῇ ἐπικρατούσῃ γνώμῃ ἰσχυρὰν ἀρωγὴν. Ἡ γραμματικὴ ἦτο πλήρης πρὸ τοῦ χωρισμοῦ τῶν γλωσσῶν. Αὐτὸς ὁ νόμος τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν ἐστὶν ἡ βαθμιαία καὶ διηνεκὴς ἀλλοίωσις τοῦ κοινοῦ ὁργανισμοῦ, ὅστις μόνος ἐπεξηγεῖ τὰς μεταμορφώσεις αὐτῶν. Οὐ

δεμία πρὸς τὴν ὁργανικὴν ταύτην τείνει κατάστασις, πᾶσαι δὲ ἀπομακρύνονται αὐτῆς· ἀλλ' ὑπάρχουσι δύο τοῦλάχιστον γλῶσσαι, αἵτινες δὲν τηροῦσι μὲν αὐτὴν ἀνέπαφον, ἀλλὰ προσεγγίζουσι μᾶλλον πρὸς αὐτὴν, εἰσὶ δὲ αὗται αἱ τῆς ἀνατολικῆς συστάδος, ἡ ζενδικὴ καὶ ἡ σανσκριτὴ.

Οἱ τὴν ἀρχέγονον πατρίδα ἐν Εὐρώπῃ τιθέντες ἀψηφοῦσι τὴν τε θετικότητα καὶ τὴν ὁμοιολόγησαν· ἀνατρέπουσιν οὕτως ἀφ' ἐνὸς τὸν νόμον τῆς δι' ἀλλοιώσεως ἀναπτύξεως, νόμον κυρούμενον ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἐκάστης γλώσσης, καὶ διατείνονται, παρὰ πᾶσαν πείραν, ὅτι ἡ γερμανικὴ, φέρ' εἰπεῖν, ἢ ἡ γαλλικὴ, εἰσὶ στοιχειώδεις καὶ οὐχὶ ἡλλοιωμέναι μορφαὶ τοῦ Ἰνδοευρωπαϊκοῦ τύπου—τότε δὲ ἀντὶ ν' ἀπομακρύνωνται ὁ ἀπέληγον μᾶλλον εἰς αὐτόν—ὑποτιθέασιν δ' ἀφ' ἑτέρου ὅτι οἱ Ἰνδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἢ παρέλαβον ἐκ τῶν δασῶν τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Γερμανίας τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐσχηματισμένας ἤδη, ἢ αὐτοὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἀνήγαγον εἰς βαθμὸν σχετικῆς τελειότητος. Ἀλλ' ἐκ πάντων ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἀνατολικὴ συστάς τὴν κοινὴν ἡκολούθησεν ὁδόν, ὅτι αἱ ἀνέχουσαι αὐτῇ γλῶσσαι εἰσι διαδοχικαὶ ἀλλοιώσεις ἀρχικοῦ τύπου· ἀποδεικνύεται ἐπίσης ὅτι ἐν τῇ χρονολογικῇ καὶ λογικῇ τάξει ἡ ζενδικὴ καὶ ἡ βεδικὴ σανσκριτὴ προγενέστεραί εἰσι τῆς ἀρχαιοτάτης καταστάσεως τῆς ἐλληνικῆς, τῆς λατινικῆς ἢ τῆς γερμανικῆς. Πᾶσαι αἱ Ἰνδοευρωπαϊκαὶ γλῶσσαι διαφωτίζουν ἀλλήλας· ἀλλ' ὁκτάκις ἐπὶ δέκα ἴσως δέον ἀναχθῆναι εἰς τὴν σανσκριτὴν ὅπως ἐπαναγάγωμεν εἰς τὴν ὁργανικὴν κατάστασιν τοὺς ἀλλοιωθέντας τύπους τῶν δυτικῶν λεξιλογίων. Οὐδὲν τέλος ὑπάρχει ἐν ταῖς παραδόσεσι τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἰνδῶν, τὸ συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως μεταναστεύσεως ἀπὸ Λύσσεως εἰς Ἀνατολήν. Τὸ τῆς Ἀθέστας Ἐρᾶν ἐστὶν ἡ Βακτριανὴ καὶ οἱ ἀρχαιοτάτοι τῶν Βεδῶν ὕμνοι συνετάγησαν ἐν τῷ Πενταποτάμῳ (Πενδῶ, π) πρὸ τῆς κατακτήσεως τῆς κοιλάδος τοῦ Γάγγου. Ἐν τῇ πιθανότητι ἄρα διέμεινεν ὁ κ. Πικτὲ τὴν ἐστίαν τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν ἢ Ἀρίων (τὸ ὄνομα τοῦτο ἀνήκει εἰς τοὺς δύο ἅμα ἀνατολικούς κλάδους) ἐπὶ τῶν ὀχθῶν ποῦ τοῦ Ὠξοῦ, ἐν τῷ βῶστικῷ Τουρ-ετᾶν, μετὰ τοῦ Πικμῖρου, τοῦ Ἰνδοῦ Κούε καὶ τῆς Κασπίας.

Οἱ Ἀριοὶ ἀπὸ πολλοῦ εἶχον ὑπερβῆ τὴν περίοδον τῆς ἀλιείας καὶ τῆς θήρας. Ἀξιοσημείωτον ὅτι τὰ ὀνόματα τῆς θήρας καὶ τοῦ θηρευτοῦ συμφωνοῦσι μάλιστα καὶ τὰ δύο ἄκρα τῆς γλωσσολογικῆς κλίμακος, τὸ ὅτι ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπόδειξις

τῆς μεγάλης ἀρχαιότητος τῆς γαλατικῆς μεταναστεύσεως.

Μακροὶ αἰῶνες ποιμενικοῦ βίου εἶχον προηγηθῆ τοῦ χωρισμοῦ τῶν γλωσσῶν. Τὰ ὀνόματα τοῦ ποιμνίου, τοῦ βοῦς, τοῦ προβάτου, τοῦ χοίρου, τοῦ κυνός, τοῦ βοσκοῦ καὶ τῆς νομῆς, τῆς μάνδρας καὶ τοῦ σταύλου, τοῦ κρέατος, τοῦ ἐρίου, τοῦ γάλακτος, τοῦ βουτύρου, τοῦ τυροῦ παρουσιάζουσι καταπληκτικὰς ὁμοιότητας· καὶ ἐκ τούτων παράγονται αἱ λέξεις αἱ σημαντικαὶ τοῦ πλούτου, τῆς κτήσεως, τῆς οἰκογενείας, τῆς νεάνιδος, τοῦ οἰκοδεσπότου, τοῦ ξένου. Ὁ ταῦρος καὶ ἡ δάμαλς εἰσι τὰ κυριώτερα ὄρῳντα πρόσωπα τῶν μύθων, τὸ ἄθλον τῶν μεταξὺ ἡλίου καὶ νεφῶν, κεραυνῶ καὶ ἀνέμων. Καίπερ ποιμένες οἱ Ἄριοι, δὲν ἦσαν πλέον νομάδες· ἐγίνωσκον τὴν κριθήν, τὴν ἄρσιν, τὴν σποράν, τὸ ἄροτρον, τὴν ἄλωσιν, τὸ ἄλευρον, ἴσως δὲ καὶ τὸν ἄρτον· ἔτρωγον ζωμὸν (!) καὶ ἔπινον ἐξυμωμένα ποτὰ, ὑδρόμελι, ἴσως δὲ καὶ οἶνον. Εὐνόητον ὅτι ἐνταῦθα ἀναφέρομεν ἀπλῶς τὰ ἀποτελέσματα τῶν σοφῶν καὶ εὐτυνειδῶν γλωσσολογικῶν ἀντιπαραθέσεων, ἃς περιέχει τὸ ὀγκῶδες σύγγραμμα τοῦ κ. Πικτέ. Ἀλλὰ καὶ ἐν γένει τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα δὲν φαίνονται ἡμῖν διαμφισβητήσιμα. Ἀρκεῖ μόνον ν' ἀναφέρωμεν τὴν ῥίζαν αρ, ἐξ ἧς παράγονται πᾶσαι αἱ λέξεις τῆς ἀρόσεως, κατὰ δὲ τὸν Kühn καὶ τὸν Müller καὶ ἡ ἐπωνυμία αὕτη τῶν Ἀρίων· ἀλλ' ἡ λέξις αὕτη ἐπιδέχεται καὶ ἄλλας ἐξηγήσεις.

Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἄρματος, τοῦ ἄξονος καὶ τοῦ ζυγοῦ εἶχεν ἀνάγκην τῆς χρήσεως ἐγκοπέως, σφηνός, πελέκειος, μαχαίρας. Ὑπῆρχον τέκτονες καὶ σιδηρουργοί. Ὁ ἄκμων ἦν ἐκ πέτρας. Ἐξ οὐδενὸς δύναται νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ἐγινώσκετο ἡ τῆξις τοῦ σιδήρου, ἐνῷ οὐδεμία ὑπολείπεται ἀμφιβολία περὶ τῆς γνώσεως τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τῆς χρήσεως τοῦ χαλκοῦ. Ἡ βιομηχανία δὲν προέβαινε πέραν σκαιᾶς τινος κλώσεως καὶ ὑφάνσεως. Τὸ ἐνδυμα τὴν ἐξόχιστον· οἱ πόδες ἔφερον ὑποδήματα, κῶν δυσχερὲς νὰ ὀρισθῇ τὸ σχῆμα· δακτύλια καὶ φέλλια ἐκόσμουσαν τοὺς καρπούς καὶ τὸν λαιμόν.

Οἱ Ἄριοι ἐγίνωσκον βεβαίως τὴν κατασκευὴν ἢ μᾶλλον τὴν διόρυξιν τῶν λέμβων· τὸ ὄνομα τῆς νηὸς καὶ τῆς κώπης εἰσι τοσοῦτον ἀρχαῖα ὥς ν καὶ αἱ γλῶσσαι· ἀλλὰ περὶ ἱστοῦ, περὶ ἱστιῦ, περὶ τρόπιδος οὐδ' ἔχνος ὑπάρχει. Ἡ θάλασσα ἦν ἀγνωστος ἢ ἀρετηρία, ἡ δὲ νκυτιλία ἐγίνετο ἐπὶ ποταμῶν μόνον καὶ λιμνῶν. Ἀλλως δ' ἀνάγκη ἦν πλοίων

πρὸς διέβασιν τῆς γεφυροποιίας ἐν τῇ νηπιότητι διατελούσης, ἢ μᾶλλον μήπω ἐπινοηθεῖσιν τῶν γεφυρῶν. (Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΜΥΚΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΣΠΑΤΑΙ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 47).

Ὅτι μὲν πρώτη κοιτὶς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀρχικὴ ἐστὶα τοῦ παναρχαίου πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ γηραιὰ μήτηρ πάντων τῶν θρησκευμάτων ὑπῆρξεν ἡ Ἀσία κατὰ πρῶτον λόγον καὶ ἡ Αἴγυπτος κατὰ δεύτερον, τοῦτο τοῖς πᾶσι γνωστὸν καὶ ἀναμφισβήτητόν ἐστιν. Ὅτι δὲ τῶν πολλαπλῶν τούτων ἀγαθῶν τοῦ ἀνατολικοῦ φωτὸς μετέδωκεν ἡ πρεσβυτέρα Ἀνατολὴ ἐν τοῖς παναρχαίοις χρόνοις διὰ τῶν τέκνων αὐτῆς καὶ τῇ νεωτέρᾳ ἀδελφῇ Εὐρώπῃ, καὶ τοῦτο οὐδόλως δύναται τις εὐλόγως ν' ἀπαρνηθῇ σήμερον, ὅτε ἡ ἐπιστήμη τοσαύτας ἐποιήσατο προόδους ἐν τῇ γνώσει τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων καὶ ἐν τῇ συγκρίσει αὐτῶν πρὸς τὰ τῆς Εὐρώπης.

Ἡ δὲ ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς ὅτι σταθμοὶ μὲν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ πορεῖᾳ τῆς πνευματικῆς ταύτης μεταναστεύσεως καὶ μεταφυτεύσεως εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπῆρξαν αἱ μεταξὺ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος κείμεναι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, γέφυρα δὲ τῆς ἐκ τούτων εἰς τὴν Εὐρώπην μεταβάσεως καὶ φιλοξενος χώρα τῆς ἀναπτύξεως, ἀναπλάσεως καὶ τελειοποιήσεως τοῦ νηπιώδους ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ ἀναμφισβητήτως ὑπῆρξεν ἡ Ἑλλάς.

Ἐκ τούτων τοίνυν τῶν ὀλίγων ἀρκούντως ὑποδηλοῦται ὅτι ἀπὸ τῶν παναρχαιοτάτων χρόνων, τῶν ἀρχῶν τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος ἀποικοὶ ξένοι ὑπὸ διάφορα ὀνόματα ἐξ ἀπωτάτων χωρῶν ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολιτισμοῦ σπέρματα συγκαμίζοντες τοῖς βρεβάrais κατοίκοις αὐτῆς καὶ διάφοροι ἀσιατικαὶ φυλαὶ, ὅσων Φρύγες, Φοίνικες, Λυδοὶ, Κᾶρες καὶ Λύκιοι ἐγκατεστάθησαν ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς παραλίαις τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἔφερον τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς αὐτάς, ἐκ τῶν ὁποίων βραχύτερον ἐξεδιώχθησαν καὶ ἀπῆλθον πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, λίαν ἄπορον φαίνεται μοι ὅτι ὁ κ. Köhler πάντα τὰ λοιπὰ φύλα χαίρειν εἰστας, ἀποκλειστικῶς τοῖς Κεραιὶν ἀπένειμε τοὺς